

Inhoud December 2019

Inhoud December 2019.....	1
Woord vooraf.....	3
Recent verschenen	5
Call for Papers	7
Call for papers: <i>'Polizei und Demokratie seit dem 19. Jahrhundert'</i> (25-27 mei 2020).....	7
Call for papers: <i>'The Hope of Ages is in the Process of Realization' Establishing a World Court, 1920-1922</i> (11-12 juni 2020).....	7
Call for Papers politica.eu 2020.....	8
Call for papers: <i>11e Congrès de l'Association des Cercles francophones d'histoire et d'archéologie de Belgique</i> (20-23 augustus 2020)	8
Kalender.....	9
15 oktober 2019 – 2 februari 2020 – Tentoonstelling 'Trésors de procédure. Les archives restaurées du tribunal de la Chambre Impériale (1495-1806), (Luik, België)	9
5 december 2019 – Lezing Stefano Cattelan (Tilburg, Nederland).....	9
6 december 2019 – Studiedag "Histoire et gouvernance. Interaction et conflits entre les acteurs et les normes" (Rijsel, Frankrijk)	9
9 december 2019 – Lezing Hylkje de Jong <i>'Mandaat in het Byzantijnse recht'</i> (Leiden, Nederland)	10
12 december 2019 – Lezing door Dr. Marc De Wilde (Tilburg, Nederland)	10
12 december 2019 – Rechtshistorische causerie "Personenvennootschappen in Amsterdam tijdens de vroegmoderne periode (17 ^{de} en 18 ^{de} eeuw)" door dra. Manon Moerman (Gent, België)	10
10 januari 2020 – Workshop 'Non-consequential theories of strict liability in historical perspective' (Madrid, Spanje)	11
14 januari 2020 – Rechtshistorische causerie "Politieordonnanties 2.0 en Digital Legal History" door Dr. Annemieke Romein (Gent, België)	11
Varia	12
Vacature: directeur/directrice en vice-directeur/directrice (Fondation Biermans-Lapôte) ...	12
Scriptieprijs Brabantse Geschiedenis.....	12
LangZullenWeLezen	13

Rechtshistorische Courant

329 registers van de Raad van Vlaanderen gedigitaliseerd.....	13
Oproep: Actualiseer mee de Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging.....	14
Oproep: Transkribus	14

Woord vooraf

Geachte lezer,

We moeten het in alle eerlijkheid bekennen. Het gebeurt wel eens dat de inspiratie voor een goed voorwoord aan het begin van de Courant uitblijft. Dat dreigde ook te gebeuren voor deze editie van de Courant, maar gelukkig bracht een bezoek aan Maastricht op 29 november raad.

Maastricht ligt in een uithoek van Nederland, zodat Nederlanders en buitenlanders het wel eens over het hoofd zien. Statistici weten echter maar al te goed dat de buitenbeentjes soms het interessantste materiaal opleveren. Dat geldt ook voor Maastricht, en dan zeker op rechtshistorisch vlak. De stad had tijdens het Ancien Régime, twee heren, de prinsbisschop van Luik en de hertog van Brabant, later de Staten-Generaal.

Omdat de goede dingen in Maastricht met twee zijn, heeft de Universiteit van Maastricht twee hoogleraren rechtsgeschiedenis. Naast de ‘algemene’ hoogleraar rechtsgeschiedenis, niemand minder dan Remco van Rhee, staat zijn bijzondere collega. Dankzij de financiering van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap kent Maastricht ook een leerstoel voor de rechtsgeschiedenis van de Limburgse territoria. Pionier van deze leerstoel in de jaren tachtig was Ton Gehlen. Zijn opvolger die de leerstoel verder uitbouwde, Louis Berkvens, ging in 2018 met emeritaat. Na deze succesvolle eerste en tweede generatie breekt de tijd nu aan voor een derde generatie.

Zoals elke lezer van Thomas Mann's *Buddenbrooks* weet, kan het met die derde generatie wel eens verkeerd aflopen. Dat dit allesbehalve een natuurwet is, bewees Bram Van Hofstraeten, de derde houder van de leerstoel Limburgse rechtsgeschiedenis tijdens zijn inaugurele rede. Hij gaf eerst een magistraal overzicht van de literatuur over de activiteit van de rechtbanken in Europa gedurende het Ancien Régime. Tegenover een toename van hun activiteiten in de zestiende eeuw, de *legal revolution* in de literatuur, staat een afname in de achttiende eeuw, een *litigation decline*. Bram Van Hofstraeten toonde echter overtuigend dat het gevaarlijk is om deze conclusies uit het bronnenmateriaal te trekken. Kritiek geven is één ding, een eigen alternatief voorstellen een ander. Ook daar echter slaagde Van Hofstraeten met brio. Zijn eigen speurwerk in, waar anders, de Maastrichtse archieven, liet hem toe erop te wijzen dat er, althans toch in Maastricht, eerder sprake was van een legal revolution in de vijftiende eeuw en al een litigation decline in de zestiende, waarna de activiteit tot het einde van de achttiende eeuw op een matig niveau verder kabbelde. Op deze manier verweefde Van Hofstraeten Europese en lokale rechtsgeschiedenis, duidelijk aantonend dat het grote verhaal niet volledig is zonder de vele lokale studies.

Als reclame voor de Limburgse rechtsgeschiedenis was dit zeker geslaagd. Het publiek hing aan zijn lippen en meerdere aanwezigen lieten nadien optekenen dat Van Hofstraetens speurtocht boeiender was dan zelfs het beste detectiveverhaal. Kortom, voor de *Buddenbrooks* liep het mis in de derde generatie, zodat het al helemaal hopeloos werd voor de vierde. Voor de leerstoel

Limburgse rechtsgeschiedenis daarentegen ziet het ernaar uit dat de nieuwe generatie een mooi vervolg zal breien aan het werk van de voorgangers.

Dat geldt overigens ook nog op een ander vlak. Georges Martyn en Louis Berkvens nemen afscheid als hoofdredacteurs van *Pro Memorie*. Bram Van Hofstraeten neemt hun werk over. Dat hij daarmee een zware taak op zich neemt, zal blijken in het volgende nummer van *Pro Memorie* met als titel: *Juristen die schreven en bleven. Nederlandstalige rechtsgeleerde klassiekers*. De afscheidnemende hoofdredacteurs en secretaris Paul Brood, die op post blijft, leveren hiermee een prachtig werk af als orgelpunt van een vruchtbare periode. Aan Van Hofstraeten komt nu de uitdaging toe om in de komende jaren collega's redactieleden, auteurs en lezers enthousiast te maken en te houden voor *Pro Memorie*. We twijfelen er niet dat hij ook deze proef met glans zal doorstaan en wensen hem alvast alle succes.

De hoofdredacteur
Dirk Heirbaut

Redactie
Filip Batsel 
Laura Mortiers
Pieterjan Schepens
Sebastiaan Vandenbogaerde
Florenz Volkaert

Maastricht, 29 november 2019

Recent verschenen

Gerlinda SWILLEN, *Der Zweite Weltkrieg ist unsere Wiege. Eine ostbelgische Geschichte*, GEV (Grenz-Echo Verlag), ISBN 9783867121408, 2019, 280 p, € 19,95.

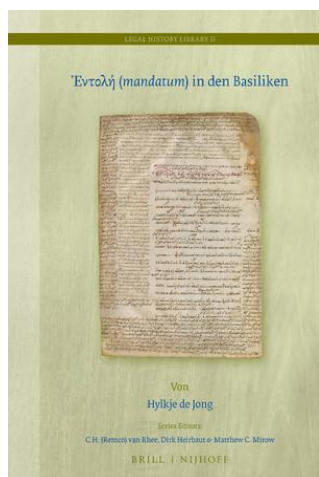
Zonder oorlogen en conflicten bestond ze niet: de vergeten generatie van de oorlogskinderen, ook vaak bezettingskinderen genoemd: kinderen uit verhoudingen van inheemse vrouwen met soldaten – Duitse Wehrmachtsoldaten en vanaf 1944 GI-soldaten.

Het bestaan van de oorlogskinderen en het onverwerkt leed van die generatie werden jarenlang taboe verklaard en verzwegen. De behandeling van de moeders was vaak hard. Dat maken de gruwelbeelden van de vrouwen duidelijk, die aan het einde van de Tweede Wereldoorlog spitsroeden moeten lopen tussen een joelende menigte, omdat ze een erotische verhouding hadden met de vijand.

Gerlinda Swillen beschrijft aangrijpend de geschiedenis van ontelbare oorlogskinderen en hoe hun verwekkers elkaar hebben ontmoet, met welke problemen ze werden geconfronteerd en hoe hun leven verliep. Ze belicht de problematiek van de oorlogskinderen – opgroeien zonder een van de ouders - en de wens van die generatie een internationaal statuut te bereiken.

Een pleidooi van hoop over een verzwegen, vergeten generatie!

De auteur is wetenschappelijk medewerkster aan de VUB en geassocieerd onderzoekster bij het Algemeen Rijksarchief-CEGESOMA. Ze heeft talrijke oorlogskinderen doen spreken. Zelf oorlogskind, weet ze waarover ze schrijft. Haar verwekker was een Wehrmachtsoldaat en haar moeder een Belgische kleuterleidster. In 2010 verwierf Gerlinda Swillen als eerste Belgisch oorlogskind de Duitse nationaliteit.

Hylkje DE JONG, Ἐντολή (Mandatum) in Den Basiliken (Leiden - New York: Brill, 2019). ISBN 978-90-04-41395-5, €94.00

In *Ἐντολή (mandatum) in den Basiliken* behandelt Hylkje de Jong de manier waarop de Byzantijnse juristen uit de vroege periode (6e en vroege 7e eeuw) en latere periode (11e en 12e eeuw) met het mandaatrecht omgingen, zoals zij dat respectievelijk in de codex van Justinianus en in de 9e eeuwse Basilika vonden. De opmerkingen van deze Byzantijnse juristen blijken in realiteit individuele benaderingen te zijn, gekleurd door de eigen interpretatiemethodologie, die als een consistent Byzantijns dogma's worden gekenmerkt.

Het mandaatrecht komt thematisch aan bod: het doel van het mandaat, de aansprakelijkheid van partijen, de handelingen, de vergoedingen. De Jong bewijst overtuigend dat de Byzantijnse opmerkingen een beter inzicht geven in het Romeinse recht van Justinianus.

Call for Papers

Call for papers: 'Polizei und Demokratie seit dem 19. Jahrhundert' (25-27 mei 2020)

Het 30^e colloquium over politiegiedenis wordt georganiseerd in het archief van Noordrijn-Westfalen. Het centrale thema van de editie is "Politie en democratie sinds de 19^e eeuw". De conferentie heeft twee centrale clusters: de invloed van politieke actoren op politie en de positionering van de politie binnen het (democratische) politieke systeem enerzijds ("Politie binnen de democratie"), en de rol van democratie binnen het politiewezen anderzijds. Tevens bekijkt de conferentie in welke mate deze twee themata met elkaar vervlochten zijn.

Met betrekking tot het thema "Politie en democratie" zijn papers binnen de volgende clusters welkom:

- Civiele veiligheids- en politieorganen in de 19e eeuw
- Politie, democratie en politiecultuur
- Volksnabijheid, media en politie
- Organisatie van de politievakbonden
- Invloed van de verandering van politieke systemen in de 20e eeuw op het politiewezen
- Politiewezen buiten Europa

Ook papers rond het thema "Politie en digitalisering" zijn welkom. Ten slotte is het ook mogelijk om, in een vrije sectie, historisch onderzoek rond politiediensten te presenteren, indien het desbetreffende onderzoek buiten de hoofdthematata van de conferentie valt.

Geïnteresseerden kunnen hun voorstel (inclusief een korte samenvatting en een korte biografie) naar poststelle@law.nrw.be sturen (deadline: 20 januari 2020), met als titel: "30. Kolloquium zur Polizeigeschichte". De organisatoren zullen voorzien in terugbetaling van reis- en overnachtingskosten voor auteurs van aanvaarde papers.

Call for papers: 'The Hope of Ages is in the Process of Realization' Establishing a World Court, 1920-1922 (11-12 juni 2020)

We naderen de honderdste verjaardag van het eerste 'World Court': tussen 1920 en 1922 bereidden experts en diplomaten het Statuut van het Permanent Hof van Internationale Justitie (PCIJ) voor, het eerste 'wereldgerechtshof', gevestigd in Den Haag. Hun werk haalde inspiratie uit de inspanningen van voorgaande generaties van advocaten en activisten, maar resulteerde toch in iets nieuws en duurzaam: een permanent gerechtshof waarvan de basisstructuren bijna een eeuw later ongewijzigd zijn gebleven. Hoewel het PCIJ zelf reeds het voorwerp uitmaakte van talloze bevragingen, blijven nog veel vragen en beslissingen met betrekking tot zijn oprichting onbeantwoord. Hiertoe behoren de volgende kwesties:

- De rol van de voornaamste actoren die betrokken waren bij het opstellen van het Statuut van het PCIJ (inclusief, maar niet beperkt tot, het Adviescomité van Juristen);
- De rol van de burgermaatschappij en van niet-Europese naties tijdens de fase van de oprichting;
- Het antwoord van de Nederlandse overheid en maatschappij op de voorgestelde oprichting van (nog) een 'Haags Hof';
- Eigentijdse visies en voorspellingen over de rol en relevantie van het toekomstige Hof.

Teneinde deze kwesties te begrijpen en lacunes in onze inzichten in de 'oprichtingsfase' van het PCIJ te vullen, organiseren Prof. Christian J. Tams (University of Glasgow) en Prof. Henri de Waele (Radboud University) op 11-12 juni 2020 een tweedaagse workshop te Nijmegen, Nederland.

De organisatoren nodigen onderzoekers uit verschillende disciplines, waaronder het internationaal recht, (rechts)geschiedenis, internationale relaties, uit om hun onderzoek voor te stellen.

Geïnteresseerden kunnen tot en met 15 december 2019 een abstract (max. 750 woorden) toesturen aan pcijconference@ru.nl. Gelieve aan het abstract de volgende gegevens toe te voegen: naam, affiliatie, e-mailadres, en beknopte opgave van de redenen waarom het een nieuwe benadering betreft. Meer informatie over deze *call for papers* kan u [online](#) raadplegen.

Call for Papers *politica.eu* 2020

Het *Rivista Interdisciplinare Online* brengt een themanummer rond *Creedal identity: an unfathomable question?* Het vertrekt van het concept "identiteit", dat dermate complex is, dat het ruime mogelijkheden biedt om verschillende standpunten en onderzoeksmethoden met elkaar te vergelijken. De oorsprong van identiteit, haar historische reconstructie, het verspreidingsproces en de metamorfose doorheen de tijd bieden talrijke perspectieven voor een herdefiniëring van "de mens". Het werk *Identity* van Francis Fukuyama (New York 2018) doet dat al en daagt de lezer uit om aandacht te besteden aan de verschillende betekenissen van "identiteit" waaronder bijvoorbeeld "een geloofsovertuiging". Fukuyama bekijkt identiteit als een historisch, sociaal of zelfs filosofisch fenomeen, maar toch blijven vele vragen bestaan zoals welk mechanisme zit er achter de onderling verbonden fenomenen van migratie, populisme, soeverein neo-nationalisme? Het tijdschrift is op zoek naar bijdragen rond het thema identiteit. Tot 31 december 2019 kan u een voorstel indienen bij redazione.rivistapolitica@gmail.com.

Call for papers: 11e Congrès de l'Association des Cercles francophones d'histoire et d'archéologie de Belgique (20-23 augustus 2020)

Van donderdag 20 tot en met zondag 23 augustus 2020 zal in Doornik het 11e Congrès de l'Association des Cercles francophones d'histoire et d'archéologie de Belgique plaatsvinden.

Geïnteresseerde onderzoekers die een lezing (max. 20 minuten) wensen te geven, worden warm uitgenodigd om vóór 30 maart 2020 een samenvatting in te dienen van de voorgestelde bijdrage (15-30 lijnen uitgetypte tekst). Voorstellen kunnen raken aan een of meer van de volgende onderzoeksgebieden: archeologie, (kunst)geschiedenis, patrimonium, folklore. De voorgestelde onderwerpen hoeven niet beperkt te zijn tot het Belgische grondgebied. Lezingen worden door het wetenschappelijk comité opgenomen in het programma van één van de 11 afdelingen van het congres. De taalkeuze voor de lezingen is vrij (Nederlands, Frans, Duits).

Indiening van voorstellen en/of inschrijving voor deelname is mogelijk tot 31 maart 2020. Een overzicht van deze aankondiging kan u [hier](#) terugvinden. Meer informatie over de vooropgestelde thema's en de praktische organisatie kan u online raadplegen op de [website](#) van het congres.

Kalender

15 oktober 2019 – 2 februari 2020 – Tentoonstelling ‘Trésors de procédure. Les archives restaurées du tribunal de la Chambre Impériale (1495-1806), (Luik, België)

Op dinsdag 15 oktober ging in Luik de tentoonstelling [“Trésors de procédure. Les archives restaurées du tribunal de la Chambre Impériale \(1495-1806\)”](#) van start.

Bezoekers van de tentoonstelling krijgen unieke inzichten in het unieke procedurele erfgoed van de *Reichskammergericht*, dat vanaf de 15e eeuw tot aan het einde van de 18e eeuw op het hoogste niveau recht sprak in burgerlijke zaken. Gedurende die periode werd het gerechtshof geconfronteerd met meer dan 3000 dossiers, een waardevolle bron van informatie over de Rijksarchief te Luik. Nadat het Luikse archief op 24 december 1944 zware verliezen leed door het Duitse bombardement op 24 december 1944, kregen de archieven van de *Reichskammergericht* pas recent een tweede leven ingeblazen met de steun van de POD Wetenschapsbeleid en het Fonds Baillet Latour. De resultaten van die inspanningen zijn nu toegankelijk gemaakt voor het publiek.

De tentoonstelling vindt plaats in de Schatkamer van de Kathedraal van Luik, is geopend op dinsdag t.e.m. zondag (14u-17u) en loopt nog tot en met zondag 2 februari 2020.

5 december 2019 – Lezing Stefano Cattelan (Tilburg, Nederland)

De lezing *'Claims of Dominion and the Freedom of the Seas: the Evolution of Mare Clausum Principle in the Early Modern Period'* zal plaatsvinden van 11:00 tot 12:00, CZ 7 (Tilburg University).

Zie programma I-HILT E-Lectures:

<https://www.tilburguniversity.edu/research/institutes-and-research-groups/i-hilt/electures>

I-HILT E-Lectures zijn lezingen over de geschiedenis en theorie van internationaal recht, die steeds bestaan uit een lezing van 40 minuten, gevolgd door een Q&A-sessie van 20 minuten. De lezingen vinden telkens op donderdag plaats aan de Universiteit van Tilburg. Zowel recente als oudere lezingen kunnen bovendien ook online bekeken worden op de [website](#) van de universiteit. Via de website kan ook het I-HILT programma van dit academiejaar geraadpleegd worden.

6 december 2019 – Studiedag “Histoire et gouvernance. Interaction et conflits entre les acteurs et les normes” (Rijsel, Frankrijk)

Op vrijdag 6 december organiseren de doctorandi van het *Centre d’Histoire Judiciaire* in Rijsel een studiedag rond het thema “Histoire et gouvernance. Interaction et conflits entre les acteurs et les normes”. Praktische informatie over deze studiedag, alsook het volledige programma, kunnen online geraadpleegd worden via de [website](#) van het CHJ.

9 december 2019 - Lezing Hylkje de Jong 'Mandaat in het Byzantijnse recht' (Leiden, Nederland)

Op maandag 9 december 2019 zal Mr. dr. Hylkje de Jong (Vrije Universiteit Amsterdam), een lezing geven onder de titel '*Mandaat in het Byzantijnse recht*'. De lezing zal plaatsvinden om 18.30 uur (locatie volgt nog). Aanwezigen worden voorafgaand aan de lezing een drankje aangeboden (17.30 uur, afdeling Rechtsgeschiedenis, gang bij zaal A 3.05 van het Kamerlingh Onnes Gebouw, Steenschuur 25 te Leiden). Na afloop van de lezing bestaat de mogelijkheid om met de spreker te dineren.

12 december 2019 - Lezing door Dr. Marc De Wilde (Tilburg, Nederland)

In het kader van de I-HILT E-Lectures zal dr. Marc De Wilde (Universiteit Amsterdam) een lezing geven onder de titel '*Hugo Grotius's De Societate publica cum infidelibus: Argument for toleration or justification of colonialism?*'

De lezing zal plaatsvinden van 9.30-10.30u in CZ-9 (gebouw C, zaal 9).

I-HILT E-Lectures zijn lezingen over de geschiedenis en theorie van internationaal recht, die steeds bestaan uit een lezing van 40 minuten, gevolgd door een Q&A-sessie van 20 minuten. De lezingen vinden telkens op donderdag plaats aan de Universiteit van Tilburg. Zowel recente als oudere lezingen kunnen bovendien ook online bekeken worden op de [website](#) van de universiteit. Via de website kan ook het I-HILT programma van dit academiejaar geraadpleegd worden.

12 december 2019 - Rechtshistorische causerie "Personenvennootschappen in Amsterdam tijdens de vroegmoderne periode (17de en 18de eeuw)" door dra. Manon Moerman (Gent, België)

Tijdens deze rechtshistorische causerie zal Manon Moerman, doctoraatstudente verbonden aan de Universiteit van Maastricht, haar onderzoek naar de Amsterdamse personenvennootschappen toelichten. Op basis van onderzoek in de notariële archieven tracht zij inzicht te krijgen in de manier waarop vroegmoderne ondernemers zich organiseerden in deze vennootschappen. Tot op heden heeft het onderzoek naar deze ondernemingen in de Republiek zich voornamelijk toegespitst op het bestuderen van rechtsgeleerde werken en de rechtspraak van de Hoge Raad van Holland, Zeeland en West-Friesland. Door de focus te verleggen naar de studie van notariële vennootschapscontracten krijgt men echter een beter inzicht in de dagdagelijkse praktijk en kunnen eventuele tegenstellingen tussen theorie en praktijk aan het licht worden gebracht (bv. met betrekking tot externe vennootschapsverhoudingen). In de causerie zal Manon het uitgebreide bronnencorpus die ze heeft kunnen verzamelen voorstellen samen met enkele eerste resultaten die het archiefonderzoek tot op vandaag heeft opgeleverd.

De lezing gaat door aan het Instituut voor Rechtsgeschiedenis, gang auditorium Blauwe Zaal, Faculteit Recht en Criminologie, Universiteitstraat 4, 9000 Gent.

Indien u interesse heeft om de causerie bij te wonen, gelieve uw komst aan te melden via Karin.Pensaert@ugent.be.

10 januari 2020 – Workshop ‘Non-consequential theories of strict liability in historical perspective’ (Madrid, Spanje)

Op vrijdag 10 januari vindt de workshop ‘*Non-consequential theories of strict liability in historical perspective*’ plaats.

Vroegmoderne juristen hadden het moeilijk om het concept van objectieve aansprakelijkheid te aanvaarden, aangezien zij hoofdzakelijk redeneerden in termen van fout en schuld. Tot op vandaag is het voor wetgevers en juristen moeilijk om, wanneer zij over het concept reflecteren – zoals bijvoorbeeld in het kader van het huidige debat over robotica en artificiële intelligentie – objectieve aansprakelijkheid niet te verklaren vanuit consequentialistisch perspectief.

Ter voorbereiding van de vierhonderdste verjaardag van de publicatie van *De Jure Belli ac Pacis* zal de workshop vertrekken vanuit de ideeën van Hugo Grotius, om verder in te gaan op zijn bronnen en zijn invloed op zeventiende- en achttiende-eeuwse auteurs.

Tijdens deze workshop op 10 januari zullen academici samenkomen om over deze onderwerpen te discussiëren. Meer informatie over de workshop kan u [hier](#) terugvinden.

14 januari 2020 – Rechtshistorische causerie “Politieordonnanties 2.0 en Digital Legal History” door Dr. Annemieke Romein (Gent, België)

Tijdens deze rechtshistorische causerie zal dr. Annemieke Romein, verbonden aan het departement Geschiedenis van de Universiteit Gent, haar onderzoek naar politie-ordonnanties in de periode 1576-1702 nader toelichten. Op basis van onderzoek naar politiewetgeving (in het Duitse onderzoeksveld beter bekend als *Policeygesetzgebung*) tracht zij inzicht te krijgen in de manier waarop vroegmoderne overheidsinstellingen de samenleving probeerden te organiseren.

In België worden vorstelijke ordonnances vanuit de Koninklijke Commissie voor de Uitgave van de Oude Wetten en Verordeningen van België al sinds 1846 heruitgegeven; binnen Nederland richt onderzoek zich voornamelijk op de Staten-Generaal en de steden. Door de focus te verleggen naar een studie van de gewesten én deze in een internationale context te plaatsen, krijgt men echter een beter inzicht in de activiteiten van de individuele gewesten en kunnen eventuele tegenstellingen tussen een door een vorst bestuurd gewest (Vlaanderen) en een gewest binnen de Republiek (Holland) blootgelegd worden.

Tijdens de causerie zal Dr. Romein het tot nu gedane onderzoek toelichten, alsook toekomstperspectieven schetsen door eveneens aandacht besteden aan het *digital humanities* project ‘Entangled Histories’ (KB Den Haag) dat zij in het verlengde van haar mandaat heeft gedaan. Hierbij heeft zij alle gedigitaliseerde plakkaatboeken van de Nederlanden bekeken.

De lezing gaat door aan het Instituut voor Rechtsgeschiedenis, gang auditorium Blauwe Zaal, Faculteit Recht en Criminologie, Universiteitstraat 4, 9000 Gent.

Indien u interesse heeft om de causerie bij te wonen, gelieve uw komst aan te melden via Karin.Pensaert@ugent.be.

Varia

Vacature: directeur/directrice en vice-directeur/directrice (Fondation Biermans-Lapôte)

De Parijse Stichting Biermans-Lapôte is op zoek naar twee nieuwe directieleden. Personen met een academisch profiel komen in aanmerking. Cumul met een academische opdracht (max. 60u) is mogelijk. Meer informatie over de vacatures kan u raadplegen in de bijlage bij deze *Courant*.

Scriptieprijs Brabantse Geschiedenis

Erfgoed Brabant, de Historische Vereniging Brabant en de Stichting Zuidelijk Historisch Contact willen de wetenschappelijke beoefening van de Brabantse geschiedenis aan de Nederlandse en Belgische universiteiten en hogescholen bevorderen en jonge onderzoekers op dit terrein aanmoedigen en hebben daartoe een prijs ingesteld voor masterscripties die handelen over de geschiedenis van Brabant. De prijs bestaat uit een geldbedrag van 1.000 euro en de mogelijkheid de bekroonde scriptie, omgewerkt tot een artikel, te publiceren in het Noordbrabants Historisch Jaarboek (NHJ). De redactie van het NHJ verzorgt de begeleiding bij het omwerken van de scriptie tot een artikel.

Belangrijkste voorwaarden voor mededinging:

- Het onderwerp van de scriptie betreft de geschiedenis van de gebieden die ooit tot het hertogdom Brabant hebben behoord, dat wil zeggen de huidige Nederlandse provincie Noord-Brabant en de Belgische provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant, Waals-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Er is geen beperking qua historisch tijdvak of historische discipline. Ook studies op het gebied van bijvoorbeeld erfgoed, archeologie, historische taal- en letterkunde, historische psychologie, rechtsgeschiedenis, medische geschiedenis, publieksgeschiedenis, kunstgeschiedenis of bouwgeschiedenis komen in aanmerking.
- De scriptie is geschreven in het kader van een succesvol afgeronde masterstudie aan een Nederlandse of Belgische universiteit of hogeschool in 2018 of 2019.
- De scriptie mag niet zijn gepubliceerd voordat de jury de uitslag bekend maakt.

Ingezonden scripties worden beoordeeld door een wetenschappelijke jury, te weten de redactie van het NHJ. Over de uitslag van de prijsvraag kan niet worden gecorrespondeerd. Bij onvoldoende inzendingen van voldoende kwaliteit is de jury gerechtigd geen prijs toe te kennen. De uitreiking van de prijs zal plaatsvinden in het najaar van 2020.

Inzending van masterscripties:

Kandidaten kunnen tot 31 januari 2020 een digitale versie van hun scriptie zenden aan:

Jan Brouwers

Redactiesecretaris NHJ

e-mail: stichtingzhc@xs4all.nl

Via bovenstaand mailadres kunnen ook nadere inlichtingen worden verkregen.

LangZullenWeLezen

Teneinde lectuur in Vlaanderen te stimuleren, werd op de website langzullenwelezen.be de mogelijkheid geschapen om favoriete boeken aan te duiden. Op de lijst die werd weerhouden, bevinden zich ook vele rechtshistorische boeken, waaronder ook *Tweehonderd jaar rechtsfaculteiten Gent en Luik* en talrijke andere werken van Prof. Dirk Heirbaut.

329 registers van de Raad van Vlaanderen gedigitaliseerd

Altijd al willen lezen hoeveel beschuldigten ook in het ancien régime claimden dat ze *by drancke* waren tijdens het plegen van misdrijven? Hoe creatief men in het toenmalige graafschap Vlaanderen was bij het uitspreken van erestraffen? Of hoe lastig de raadsheren de langdurige ondervraging van een vermeend valsmunter wel niet vonden? Dan zijn de gedigitaliseerde registers van de Raad van Vlaanderen de geknipte bron: 329 dikke turven geschiedenis van Vlaanderen en omstreken, goed voor tienduizenden folio's aan digitale beelden, raadpleegbaar in alle leeszaal van het Rijksarchief.

Interessante en soms bloemrijke lectuur, die registers van de Raad van Vlaanderen... Zeker de verhoren en vonnissen van zaken die volgens de criminele procedure werden behandeld, hebben altijd tot de verbeelding gesproken. Om ervoor te zorgen dat lezers daar ook in de toekomst van kunnen blijven genieten, werden de 41 registers met de zogenoemde Criminele examens en Criminele sententies (Rijksarchief te Gent, Archief van de Raad van Vlaanderen, nrs. 8857-8597, 16e-18e eeuw) het afgelopen jaar gedigitaliseerd.

Inhoudelijk vertegenwoordigen deze registers slechts een fractie van de ruime bevoegdheden van de Raad van Vlaanderen, de gewestelijke justitieraad van het voormalige graafschap Vlaanderen (1386-1795). Door hun massa en hun diversiteit is het helaas quasi onmogelijk ook de voornaamste registers m.b.t. de rechtspraak volgens de civiele procedure te digitaliseren.

Eén grote basisreeks stond echter buiten discussie: in eenzelfde beweging werden vorig jaar immers ook alle 279 registers van Acten en Sententiën zorgvuldig gescand (RAG, Raad van Vlaanderen, nrs. 2327-2605, periode 1370-1642). Deze nummers bevatten de oudste en bijgevolg ook meest kwetsbare reeks registers uit het archief van de Raad. In de beginperiode (het oudste register stamt zelfs van voor de officiële oprichting!) noteerde men er zo goed als alles in dat door de Raad werd behandeld, besproken of geregeld. Vanaf de 15e eeuw ging men langzaam differentiëren en splitsten verschillende andere archiefreeksen zich inhoudelijk af, een proces dat in de 16e eeuw in een stroomversnelling terecht kwam en uiteindelijk leidde tot de opheffing van de Acten en Sententiën.

In het scanproject zijn tot slot ook de zeven aanwezige resolutieregisters en twee registers met aanstellingsakten van (voornamelijk eigen) personeel opgenomen (RAG, Raad van Vlaanderen, nrs. 164-170 en 602-603, 16de-18de eeuw): basisdocumenten over de interne werking van de instelling.

Voorlopig kunnen we dus afklokken op de veiligstelling van 329 dikke turven geschiedenis van Vlaanderen en omstreken, goed voor tienduizenden folio's aan digitale beelden. Al deze stukken zijn voortaan digitaal raadpleegbaar in de leeszaal van het Rijksarchief.

Het omvangrijke archief van de Raad van Vlaanderen wordt bewaard in het Rijksarchief te Gent. Klik [hier](#) om de inventaris online te raadplegen. De nieuwe gebruikersgids kan u [hier](#) terugvinden.

Oproep: Actualiseer mee de Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging

Het Archief voor Nationale Bewegingen presenteert sinds kort de NEVB Online (www.nevb.be). Enkele muisklikken geven u toegang tot de rijkdom aan kennis die onderzoekers over de Vlaamse beweging verzamelden tot aan de publicatie van dit instrument in 1998.

De online publicatie van de NEVB is de eerste stap in de ontwikkeling van een volledig geüpdatete encyclopedie. Na meer dan twintig jaar wordt het hoog tijd om de teksten in een toegankelijke en aantrekkelijke databank te gieten en de aangeboden informatie te onderwerpen aan een inhoudelijke actualisering.

Om dit ambitieuze project te doen slagen, heeft het ADVN uw hulp nodig.

Het [ADV N roept alle gebruikers van de Encyclopedie op](#) om hun expertise te delen. Feitelijke onjuistheden of lacunes in specifieke lemma's kunt u signaleren via bureauredactie@devb.be of via de [NEVB Online](#).

Zo garanderen we samen de kwaliteit van dit onmisbare werkinstrument en zorgen we ervoor dat deze online-encyclopedie als een perpetueel *work in progress* steeds de vinger aan de pols kan houden van nieuwe ontwikkelingen in de samenleving.

Oproep: Transkribus

Onderzoekers die zich bezighouden met handgeschreven teksten, maken vaak transcripties van deze teksten. Het Europese READ project – programma Transkribus – is gericht op het trainen van het sneller herkennen van handschriften. In het kader van het trainen van de computers om een model te ontwikkelen om de Nederlandse taal sneller te herkennen zijn we op zoek naar foto's van teksten (minimaal 300DPI) en de bijbehorende transcripties. Wanneer u meer dan 500 pagina's aan transcripties en foto's heeft, kunnen deze direct via Transkribus gekoppeld worden (Text2Image). U kunt hier contact over opnemen met het Transkribus team in Innsbruck: email@transkribus.eu. U krijgt dan de gekoppelde bestanden (foto, met transcriptie erbij) via een account dat aan uw mailbox zit teruggestuurd. Indien u wel transcripties en foto's heeft, maar de 500 pagina's niet haalt – is het momenteel eveneens mogelijk om dit in te sturen naar Transkribus, maar hier is nog maar een beperkt budget voor beschikbaar (dus wees snel). Voor u is het voordeel dat u doorzoekbare PDF's kunt downloaden vanuit het Transkribus-programma. De data staat standaard op privé, dus niemand anders kan bij uw transcripties en foto's. Echter, wanneer u mee wilt werken aan het creëren van een Nederlands taalmodel, willen wij u vragen om contact op te nemen via TranskribusEMDutch@gmail.com en dan ontvangt u aanwijzingen hoe u uw data kunt delen. We begrijpen dat niet iedereen de mogelijkheid heeft om zijn/ haar onderzoekdata te delen vanwege privacy of copyright. Echter, op de achtergrond helpt u de computer trainen in het herkennen en we hopen dat het op korte termijn mogelijk wordt om aan te geven dat data wél gebruikt mogen worden voor het trainen van een overkoepelend model, maar niet door onderzoekers ingezien mogen worden. Uiteraard kunt u ook transcripties in andere talen via

Transkribus uploaden, vanaf 70 pagina's is het al mogelijk om zelf een model te trainen of te delen met andere taalgroepen.

Eventuele vragen kunnen worden gesteld via TranskribusEMDutch@gmail.com.

De voorgaande nieuwsbrieven kan U vinden op: www.rechtsgeschiedenis.be. Deze boodschap is U toegezonden omdat uw emailadres voorkomt in de lijst van ca. 400 rechtshistorische belangstellenden die bijgehouden wordt door het Instituut voor Rechtsgeschiedenis van de Universiteit Gent. Komt uw naam bij vergissing in deze lijst voor en wilt U geen verdere mails over rechtsgeschiedenis ontvangen, stuur dan een e-mail naar [de redactie](mailto:de.redactie). Uw naam zal dan uit de lijst verwijderd worden. Mogen wij de abonnees van de nieuwsbrief vragen steeds de wijziging van hun emailadres mee te delen.

Wilt U bepaalde vragen, mededelingen of aankondigingen van congressen, boeken e.d. over rechtsgeschiedenis of Romeins recht via deze nieuwsbrief laten verspreiden, mail dan naar: courant@ugent.be